

Ж ЕЛЕГКА нині доля людей села, а коли ти ще працюєш вчителем, то і взагалі часом доводиться, м'яко кажучи, не солодко. Адже для успіху в роботі потрібно не лише багато працювати, а й любити свою роботу, своїх учнів, вихованців, бути великою мірою зв'язаним з батьками дітей.

Я хочу сьогодні розповісти про вчителя історії агротехнічного ліцею, що в Бугрині, Галину Степанівну Коваль. Понад 20 років вона працює в своєму рід-

факти, які раніше замовчувалися або висвітлювалися невірною. Все це враховує вчитель в своїй роботі.

Досвід Галини Степанівни свідчить, що вибір і поєднання активних методів, засобів та організаційних форм навчання стимулюють інтерес до історичної науки. Тому вона вміло поєднує словесні, практичні, проблемно-наукові методи навчання, самостійну роботу з роботою під керівництвом вчителя, який покликає учнів будувати інтерес в учнів, а для цього добре знати сильні і слабкі

повідомленням, теми яких обирають учні самостійно з числа запропонованих. А пропонує їх Галина Степанівна з урахуванням наявних джерел, що мають на меті виховати любов і повагу до історії України, навчити самостійному аналізу її проблем.

Так, протягом останніх років цікаво проходили семінарські заняття, на яких йшлося про події чи особи з різними точками зору на них, де потрібно аргументувати вірну відповідь, дати учневі можливість самостійно оцінити ту чи іншу подію

питання з історії України для самостійного опрацювання, контролює виконання, що фіксуються в зошитах, оцінює їх самостійну роботу. Така робота ведеться в класі, бібліотеках, дома з використанням різнобічної історичної літератури.

Все це тісно пов'язано вчителем з формуванням в учнів елементів навчально-дослідницької і науково-дослідницької роботи, яку виконують окремі школярі, досліджуючи проблему, історичну особу (політичний портрет), діячів мистецтва, науки. Оформляється це в роботах, яку учні ведуть протягом року або і більше.

Однією з активних форм роботи вчительки є навчання з використанням історичної карти, хоч, на жаль, нових карт з історії України дуже мало. Але вона використовує карту з підручника, збільшену для роботи з класом. Атлас і контурні карти у Галини Степанівни є своєрідним роздатковим матеріалом, що обов'язково оцінюється, аналізується.

Не відкидає Г.С.Коваль і традиційний комбінований урок, що дає широкі можливості для творчості вчителя, веде значну роботу по засвоєнню історичних категорій, термінів, хронології, проводить історичні диктанти на поняття, дати, основні історичні події і т. ін. Це далеко не все для спроби розкриття творчого портрета Галини Степанівни.

Робота вчителя-супільника почесна і важка, вона вимагає постійної підготовки, бути в курсі історичних подій, нових їх оцінок, запровадження активних методів навчання, що відображається в учнях Галини Степанівни, які виростають патріотами, що виконують певну роль у сьогоднішній, національному відродженні України.

Микола ГРИЦАК,
заступник директора
Бугринського
агроліцею.

З досвіду педагогічної роботи

Слово про колегу

ному селі, рідній школі, яку закінчила в 1974 р. По тому був історичний факультет Івано-Франківського університету, робота за фахом у Хмельницькій області, а з 1981-го – в Бугрині.

Галина Степанівна — вчитель вищої категорії, майстер своєї справи, добросовісна у виконанні своїх прямих обов'язків і дорученої справи, вимоглива до себе й інших.

Її історичний кабінет — один з найкращих в ліцеї, він є творчою лабораторією вчителів-супільників, обладнаний і наповнений змістовним навчальним матеріалом, естетично оформлений. Велику допомогу в цьому Галина Степанівна отримує від учнів та їх батьків.

Відомо, що вивчення курсу суспільних дисциплін в середньому загальноосвітньому закладі дає великі можливості для виховання учнів в дусі патріотизму, любові до свого народу, відродження його кращих традицій, сприяє формуванню національної самосвідомості, розкриває

сторони кожного з методів, специфіку класу, його працездатність і настрої.

Одним з методів навчання, який вміло використовує Галина Степанівна, є лекція. Вона займає не весь урок, адже необхідно провести закріплення даного матеріалу, проаналізувати історичні джерела, повідомлені факти, що підводять учнів до правильних висновків, розгляду різних точок зору на ту чи іншу проблему.

Результативним в роботі Галини Степанівни є семінарний метод навчання, який дає можливість звільнитися від безіменної історії, збагатитися духовно, знайти вірну відповідь на те чи інше питання, адже на семінарі виникає дискусія, обмін думками, співставлення фактів. Вчителька може провести семінар-прес-конференцію, семінар-вікторину, «круглий стіл», засідання дискусійного клубу, брейн-ринг і ін. На семінарі учні дістають практичне завдання над складанням схем, таблиць, діаграм, виступи з

(наприклад, походження слов'ян, діяльність І.Мазепи, М.Грушевського, УПА та ін.). Тут можливий диспут, який допомагає формувати вміння відстоювати свою точку зору, аргументовано критикувати фальсифікаторів історії. Семінарське заняття допомагає вчителю в закріпленні вивчаного. Люблять учні семінарські заняття з використанням експозиції музею школи, творцем якого була Галина Степанівна. До речі, музей систематично поповнюється силами учнів-гуртківців, жителів села, членів клубу «Пошук», яким керує вчителька.

Останнім часом Галина Степанівна широко впроваджує в навчальний процес при роботі з старшокласниками елементи самостійної роботи учнів, що, звичайно, вимагає від вчителя і учнів великої підготовки. Все це призвело до нових форм поточного контролю знань, проведення контрольних співбесід, письмових робіт, реферування, заліків. Вчитель задалегідь визначає теми і